

Paper

Keert de verdwenen bouwvakker terug?

Augustus 2018

Inhoud

Samenvatting 3

1. Inleiding 3

2. Ruim 15 procent van de verdwenen bouwvakkers keert terug 4

3. Trends op de arbeidsmarkt voor de bouw 8

4. Bouw: ontwikkelingen werk en productie 10

5. Tot besluit 12

Begrippen 13

Links 14

Samenvatting

Uit de bouw vertrokken na het uitbreken van de kredietcrisis veel werkenden vanwege de ingezakte productie. Inmiddels is de situatie omgeslagen. De bouwproductie is bijna terug op het oude niveau en de bedrijfstak heeft een groot tekort aan personeel.

Keert de verdwenen bouwvakker weer terug? Van de meer dan 230 duizend werknemers en zelfstandigen die de bouw tussen 2008 en 2016 verlieten, keerden er tot dat laatste jaar 36 duizend terug. Meer dan 40 procent daarvan had voorafgaande aan hun terugkeer een uitkering. Van de ex-'bouwvakkers' die niet zijn teruggekeerd had ruim een derde de bouw ingeruild voor werk in een andere bedrijfstak. Typerend voor de bouw is het grote aandeel zelfstandigen. Dit nam gedurende de kredietcrisis verder toe. Het aantal jongeren in de bouw was in 2016 een stuk lager dan in 2008.

1. Inleiding

De kredietcrisis leidde tot een terugval van de bouwproductie met ruim een kwart tussen 2008 en 2013. Aanvankelijk nam de werkgelegenheid in de bouwnijverheid minder snel af, maar aanhoudende productiedaling leidde uiteindelijk tot jarenlang banenverlies. In 2016 waren er 100 duizend personen minder in de bouw dan in 2008. Dit was de aanleiding voor het eerder gepubliceerde onderzoek [Het lot van de verdwenen bouwvakkers](#). Hierin werd onderzocht wat er was geworden van alle bouwvakkers die de bouw sinds 2008 hadden verlaten. Overigens ging het daarbij niet alleen om de bouwvakkers zelf, maar ook om mensen die andere beroepen uitoefenden in de bouw, zoals managers en administratief personeel. Bouwvakkers vormen minder dan de helft van al het personeel.

Inmiddels is de situatie veranderd en trekt de bouwproductie weer aan. Na acht opeenvolgende jaren van krimp was er in 2017 voor het eerst weer groei van het aantal werkenden in de bouw, met 2,0 procent. Het aantal werkzame personen in de bouw lag in 2017 nog wel bijna 16 procent onder het niveau van 2008, terwijl het aantal werkzame personen in de hele Nederlandse economie 2,1 procent hoger was dan aan het begin van de crisis.

De bouw kampt niet langer met een teveel maar met een tekort aan personeel. Sinds de tweede helft van 2017 geeft zo'n twintig procent van de ondernemingen met vijf of meer werkzame personen aan dat een tekort aan arbeidskrachten hun activiteiten hindert. De vacature-indicator voor de bouw (een indicator voor de toekomstige vacatures in een bedrijfstak) stond begin 2018 op het hoogste punt van deze eeuw. Het aantal openstaande vacatures aan het eind van het eerste kwartaal was met ruim 15 duizend het hoogst in bijna tien jaar tijd. Ook de vacaturegraad, het aantal vacatures per duizend banen in een bedrijfstak, is rap opgelopen. Deze is met 50 een stuk hoger dan die van alle bedrijfstakken samen (29). Overigens daalde het aantal banen in de bouw in het eerste halfjaar van 2018 licht, terwijl het aantal vacatures er verder toenam. De vacature-indicator voor de bouw liep hierdoor op tot 53 eind juni 2018.

De bouw is overigens niet de enige bedrijfstak die naarstig op zoek is naar personeel. Vanaf het vierde kwartaal van 2017 is de arbeidsmarkt volgens de spanningsmeter van het CBS gespannen.

Uit de eerdere studie bleek al dat het aantal studenten dat MBO Bouw doet sterk is afgenomen. Zo'n vier vijfde van het personeel dat gelijk na de studie in de bouw is begonnen, heeft deze achtergrond. De bouw zal dus moeite hebben om voldoende jong personeel aan te nemen. Werft zij soms bouwvakkers die de bedrijfstak eerder hebben verlaten, oftewel: keert de verdwenen bouwvakker terug? Dat is het onderwerp van deze vervolgstudie. Daarbij wordt tevens gekeken naar de potentie van de nog altijd verdwenen bouwvakkers: Welk deel van de uitgestroomde bouwvakkers zou in potentie nog kunnen terugkeren en welk deel niet meer? Deze vragen komen aan de orde in hoofdstuk 2.

In hoofdstuk 3 en 4 wordt gekeken naar veranderingen in de bouw sinds 2008. Welke trends zijn zichtbaar in de leeftijd van de werkenden in de bouw, het soort contract en het aantal zelfstandigen versus werknemers? En hoe ontwikkelde de bouwproductie zich de afgelopen jaren?

2. Ruim 15 procent van de verdwenen bouwvakkers keert terug

Standaard wordt door het CBS over werkgelegenheid naar bedrijfstak gepubliceerd vanuit de Arbeidsrekeningen, een onderdeel van de Nationale rekeningen. Deze cijfers zijn ook gebruikt in de inleiding. Om een microstudie te kunnen doen naar de komst en het vertrek van individuele personen, is gebruikt gemaakt van een iets ander werkgelegenheidsbegrip op basis van het Sociaal Statistisch Bestand (SSB). Centraal staan hier de werkenden waarvoor de bouw de voornaamste inkomstenbron vormt (of vormde).

De telling van werkzame personen in de bouw

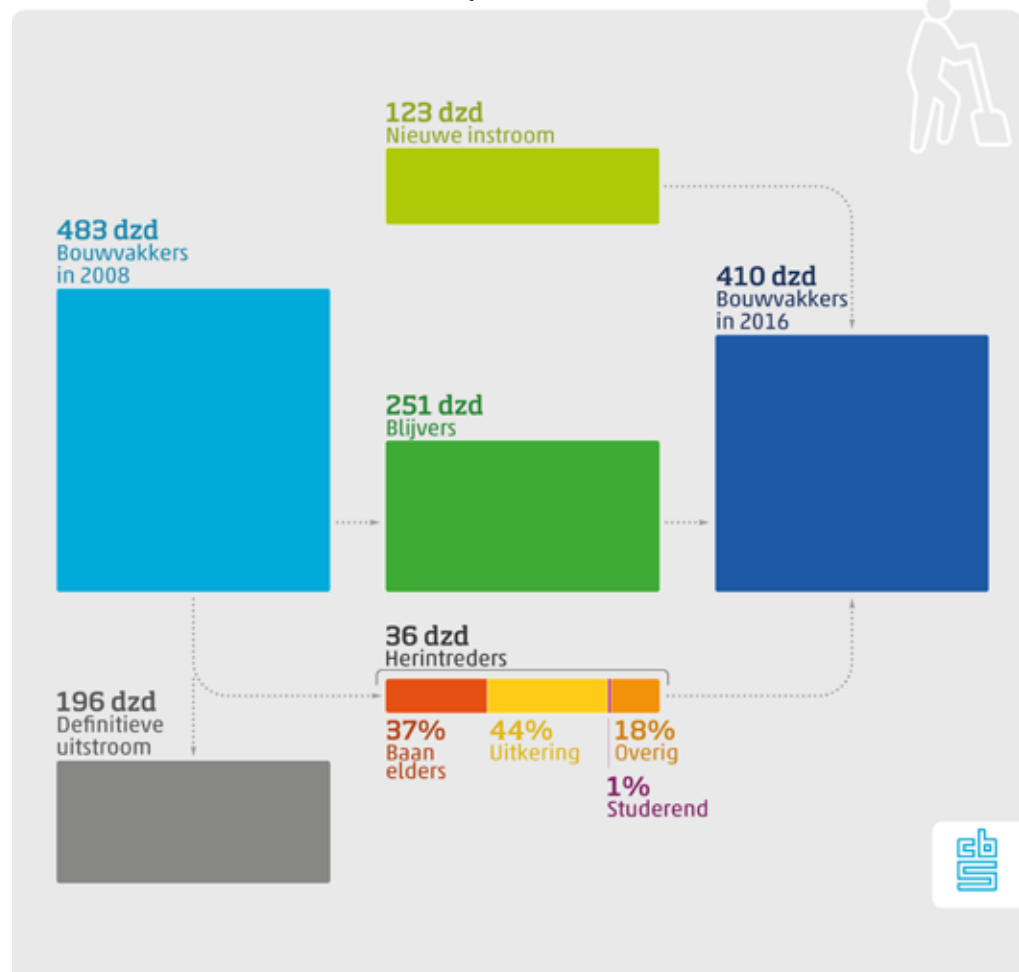
De populatie voor dit onderzoek bestaat uit werkzame personen voor wie een baan in de bouw de voornaamste inkomensbron was gedurende (een deel van) de periode 2008–2016. In 2016 waren dit circa 410 duizend personen. Basis voor de afbakening zijn inkomensgegevens. Het peilmoment van het onderzoek is 30 september.

Volgens de Arbeidsrekeningen, die in dit artikel worden genoemd, waren er in hetzelfde jaar 448 duizend werkzame personen. De Arbeidsrekeningen zijn gebaseerd op andere definities. In plaats van het aantal werkzame personen op een peilmoment worden er vanuit de Arbeidsrekeningen jaargemiddelden gepubliceerd.

Het aantal werkenden met een baan in de bouw als belangrijkste inkomensbron neemt vanaf 2015 weer toe (volgens de Arbeidsrekeningen nam het aantal werkzame personen pas toe vanaf 2017). Sinds dat jaar is de instroom van arbeidskrachten groter dan de uitstroom. In 2016 waren er circa 410 duizend werkenden in de bouw, nog altijd ruim 72 duizend minder dan in 2008. Na jarenlange afname groeide het aantal werkzame personen in de bouw zowel in 2015 (0,5 procent) als 2016 (1,2 procent) weer voorzichtig. Van de bouwvakkers in 2016 waren 251 duizend personen zogeheten 'blijvers'. Deze harde kern was vanaf 2008 tot en met 2016 onafgebroken werkzaam in de bouw. Verder stroomden ruim 123 duizend nieuwkomers de bouw in. Deze mensen waren in 2008 nog geen bouwvakker en startten in de acht jaren daarna in de bouw.

Tussen 2008 en 2016 verlieten 232 duizend mensen de bouw. Van hen keerden bijna 36 duizend mensen weer terug, oftewel 15 procent van de 'verdwenen bouwvakkers'.

2.1 In- en uitstroom in de bouw, 2008-2016

Deze herintreders waren in 2008 werkzaam in de bouw en zijn daarna ten minste één keer uitgestroomd en weer ingestroomd.

Waar gaan de uitstromers naar toe?

Van de 196 duizend uitstromers die in 2008 nog werkzaam waren in de bouw, maar in 2016 niet meer, belandden de meesten in een uitkering of stapten over naar een baan in een andere bedrijfstak ('baan elders'): ieder circa 33 procent. Inclusief pensioengerechtigden ging zelfs de helft van de vertrokken bouwvakkers naar een uitkering. Ongeveer 10 procent kwam zonder (geregistreerd) inkomen te zitten. Het resterende deel ging studeren, is niet meer in leven of heeft een onbekende status.

Naast pensionering bestaat natuurlijk verloop uit personen die tussen 2008 en 2016 zijn overleden: 2 procent. Bij de toegenomen krapte aan bouw personeel speelt mee dat de uitstroom van ruim 42 duizend mensen door natuurlijk verloop in deze periode maar voor iets meer dan de helft werd opgevangen door aanwas van veelal jonge arbeidskrachten vanuit een opleiding (bijna 22 duizend).

De grootste groep baanvinders onder de uitstromers kwam terecht in de zakelijke dienstverlening (bijna 13 procent), en dan met name de uitzendbranche. Het valt niet uit te sluiten dat een deel van deze groep als uitzendkracht weer aan de slag is gegaan in de bouw. Er kan helaas niet worden achterhaald om welk deel dat gaat. Wel is uit de Enquête Beroepsbevolking bekend dat er in 2016 ruim 25 duizend uitzendkrachten actief waren in de bouw.

Wie zijn de herintreders in de bouw?

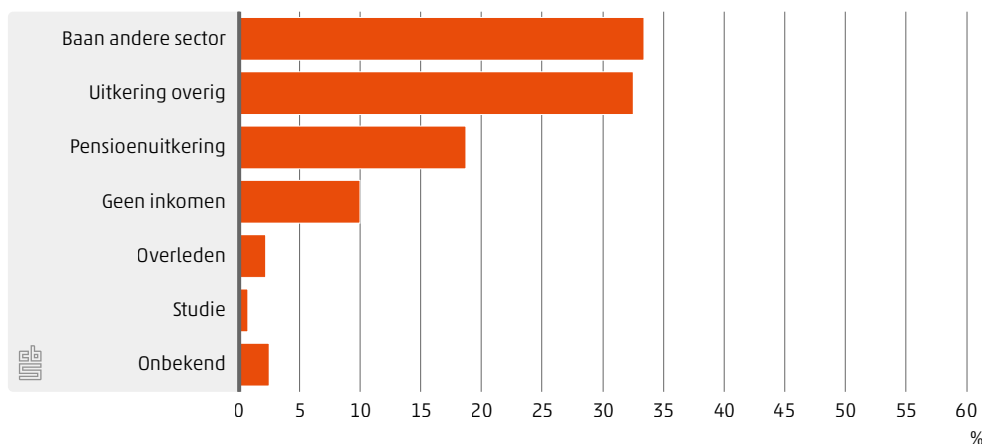
Bijna 36 duizend personen die in 2008 nog werkzaam waren in de bouw, maar daarna uitstroomden, waren in 2016 weer aan de slag in deze bedrijfstak. Daarvan ontving ruim 44 procent voorheen een uitkering. Verder was 37 procent van deze personen daarvoor werkzaam in een andere bedrijfstak. Bijna 18 procent ontving voorheen geen (geregistreerd) inkomen en minder dan 1 procent van de herintreders kwam terug vanuit een studie.

Onder uitkeringsontvangers waren WW'ers veruit de grootste groep. Ruim een kwart van de herintreders had eerder zo'n werkloosheidsuitkering. Mensen die opnieuw aan de slag gingen in de bouw vanuit een baan in een andere bedrijfstak waren vooral actief in de zakelijke dienstverlening. Dit geldt voor bijna 19 procent van alle herintreders. Ook hierover kan niet worden gezegd welk deel hiervan al als uitzendkracht werkzaam was in de bouw.

Wie zijn niet meer teruggekeerd in de bouw?

Bijna 196 duizend personen verlieten de bouw tussen 2009 en 2016 en gingen in deze periode niet opnieuw aan de slag in deze bedrijfstak. Het betreft vooral mensen die inmiddels elders werkzaam zijn of in een uitkering zijn terechtgekomen. Daarbij is het aandeel gepensioneerden logischerwijs hoger dan onder de totale uitstroom. Van deze verdwenen bouwvakkers zou 79 procent (zo'n 155 duizend personen) potentieel kunnen terugkeren in de komende jaren. De rest van deze uitstromers is gepensioneerd of niet meer in leven.

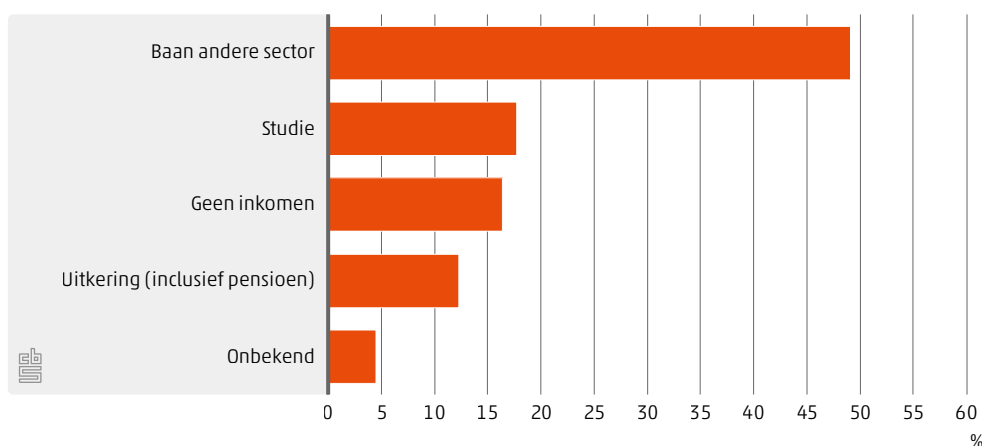
2.2 Uitstroom bouwvakkers (exclusief herintreders) naar bestemming, 2009-2016

Waar komt de nieuwe instroom vandaan?

Ruim 123 duizend personen werkten in 2016 in de bouw, terwijl ze dat in 2008 nog niet deden. Bijna de helft daarvan werkte voorheen in een andere bedrijfstak. Ongeveer 18 procent van de starters ging tussen 2008 en 2016 vanuit de schoolbanken aan de slag in de bouw. Zo'n 16 procent van de nieuwkomers in de bouw had geen vorig (geregistreerd) inkomen en stond evenmin bekend als student. Daarnaast had 12 procent een uitkering, voordat hij of zij aan de slag kon in de bouw. Van 5 procent van de werkenden is geen informatie beschikbaar over wat ze deden, voordat ze in de bouw actief werden.

2.3 Instroom bouwvakkers (exclusief herintreders) naar herkomst, 2009-2016

Nieuwkomers vanuit een baan in een andere bedrijfstak stapten vooral over vanuit de zakelijke dienstverlening. Hierna volgt een baanwissel vanuit handel of industrie. Schoolverlaters zijn van belang als 'leverancier' van nieuwe werkenden, zeker in tijden van schaarste aan bouw personeel. Van alle instromende studenten had bijna 65 procent een technische achtergrond. Instromers zijn niet noodzakelijkerwijs echte nieuwkomers. Het is denkbaar dat sommigen reeds in 2007 of eerder werkzaam waren in de bouw, maar voor ingang van de onderzoeksperiode (2008-2016) deze bedrijfstak al eens hadden verlaten.

Instroom uitzendkrachten

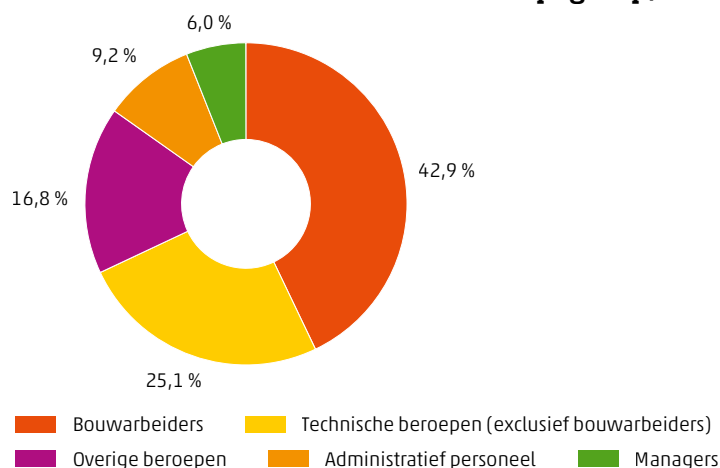
Van de instromers in de bouw vanuit de zakelijke dienstverlening was 85 procent voorheen werkzaam als uitzendkracht, oftewel ruim 15 duizend personen in de periode 2008-2016. Dit komt neer op ruim 12 procent van de totale instroom. Van alle werkenden in de bouw is 6,4 procent een uitzendkracht, tegen 2,6 procent in 2008. Dit aandeel nam de afgelopen jaren in de bouw sneller toe dan in andere bedrijfstakken. De vraag is of alle mensen die vanuit de uitzendbranche in de bouw aan de slag gingen, daadwerkelijk instromers zijn. Het is aannemelijk dat een deel van deze uitzendkrachten al werkzaam was in de bouw voordat zij als instromer zijn waargenomen, maar hierover zijn binnen de onderzoekspopulatie geen cijfers beschikbaar.

3. Trends op de arbeidsmarkt voor de bouw

In 2016 was bijna 43 procent van de werkzame beroepsbevolking in de bouw een bouwarbeider. Dit zijn de daadwerkelijke 'bouwvakkers' met beroepen zoals timmerlieden, schilders, behangers en metaalspuiters, loodgieters en pijpfitters. Lang niet iedereen werkzaam in de bouw is dus formeel bouwvakker. Voor het gemak wordt de totale groep werkenden in de bouw in dit artikel wel vaak zo aangeduid.

Een kwart van de werkenden in de bouw zijn mensen met andere technische beroepen. Administratief personeel en managers zijn relatief kleine beroepsgroepen in de bouw. Bijna 17 procent van de werkenden valt onder de categorie 'overig'. Het gaat dan bijvoorbeeld om ICT-personeel, beveiligers en bestuurders van voertuigen of machines.

3.1 Werkenden in de bouw naar beroepsgroep, 2016

Bron: CBS, Enquête Beroepsbevolking

Met name onder managers en administratief personeel in de bouw liep het aandeel werkenden terug rond het eind van de crisisperiode (2013–2016), terwijl het percentage werkenden met een technisch beroep licht steeg. In 2016 had 68 procent van de werkenden een beroep als bouwarbeider of een ander technisch beroep. Drie jaar eerder was dit ongeveer 65 procent.

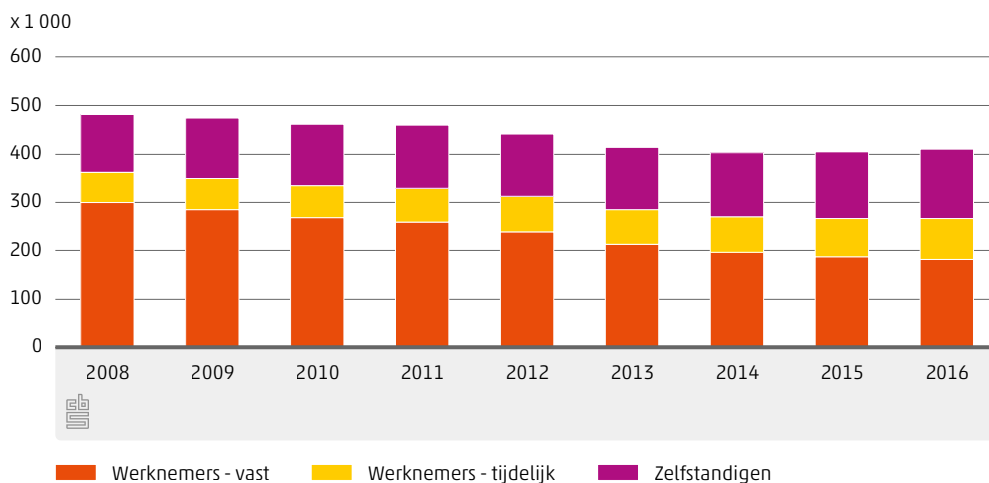
Steeds vaker zelfstandigen in de bouw

In veel bedrijfstakken is een verschuiving te zien van werknemer naar zelfstandig ondernemer. Deze ontwikkeling is relatief sterk in de bouw. In 2008 was een kwart van de werkenden met een baan in de bouw als hoofdkomen zelfstandig ondernemer. In 2016 was dit aandeel gestegen tot 35 procent, tegenover bijna 17 procent gemiddeld over alle bedrijfstakken.

Terwijl het aantal zelfstandigen in de bouw gestaag toenam tot ruim 142 duizend in 2016, nam het aantal bouwvakkers in loondienst in acht jaar tijd met ruim een kwart af tot ongeveer 268 duizend personen. De werkgelegenheidskrimp in de bouw vloeit derhalve voort uit een jarenlange daling van het aantal werknemers.

De terugval van het aantal werknemers in de bouw betreft vooral mensen met een vast dienstverband. Het verschil tussen het aantal bouwvakkers met een vast of met een tijdelijk contract is aanzienlijk geslonken tussen 2008 en 2016. Overigens laten de maandcijfers gebaseerd op de Polisadministratie van het UWV zien dat het aantal 'vaste' werknemers in de bouw vanaf halverwege 2017 licht toeneemt.

3.2 Aantal werknemers (naar contractsoort) en zelfstandigen in de bouw

Tussen 2008 en 2016 groeide het aantal werknemers op tijdelijke contractbasis in de bouw met 37 procent tot ruim 85 duizend. Daarentegen slonk het aandeel werknemers met een vaste aanstelling tot 182 duizend; nog altijd ruim twee keer zo veel als het aantal mensen met een tijdelijk dienstverband.

De flexibilisering in de bouw groeide minder snel dan in sommige andere bedrijfstakken in deze periode. Zo verdubbelde het aantal werknemers met een tijdelijke aanstelling in de zakelijke dienstverlening, terwijl dit aantal in de handel en horeca met ruim 40 procent

toenam. Dit neemt niet weg dat de groei van het aantal tijdelijke arbeidskrachten past bij de relatief grote behoefte aan flexibiliteit in de bouw. De sterke conjunctuurgevoeligheid van de productie en de invloed van weersomstandigheden zorgen voor schommelingen in de productie en de arbeidsvraag.

Vooraf jongeren hebben tijdelijk contract

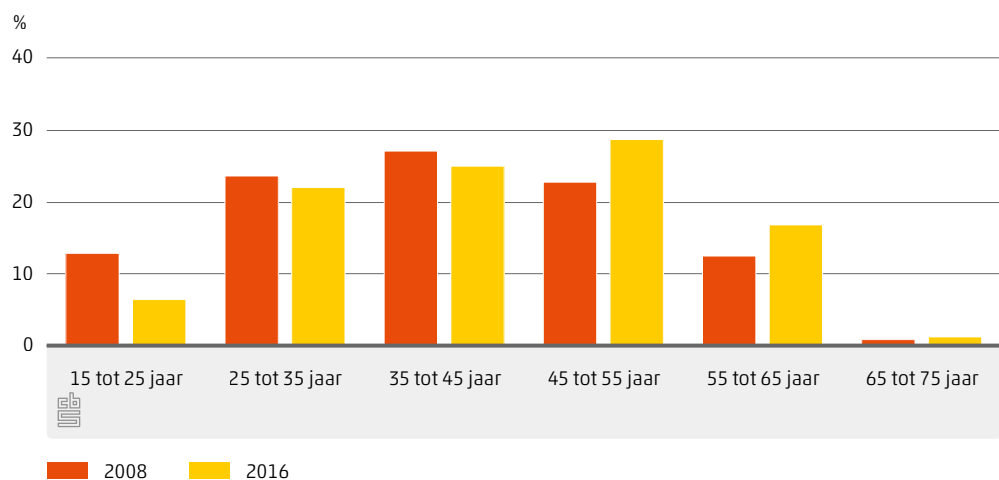
Jongeren in de bouw hebben vaak een flexcontract. Dit geldt met name voor 25- tot 35-jarigen. Het aandeel tijdelijke arbeidskrachten in deze leeftijdscategorie steeg geleidelijk van 26 procent (2008) tot 49 procent (2016). Daarnaast had 29 procent van de 35- tot 45-jarigen een tijdelijk dienstverband in 2016. Een vaste aanstelling komt het meest voor onder 55- tot 65-jarigen: 85 procent in 2016.

4. Bouw: ontwikkelingen werk en productie

Aandeel jonge bouwvakkers meer dan gehalveerd

De bouw vergrijsde in de periode 2008-2016; het aandeel van de hogere leeftijdsklassen (45 jaar en ouder) op de werkzame beroepsbevolking in de bouw nam toe. De vergrijzing sloeg echter niet harder toe dan in andere bedrijfstakken. Personeel in de bouw werkt niet langer door dan in andere bedrijfstakken. Het aandeel instromers vanaf 45 jaar was verhoudingsgewijs wat groter in de bouw dan elders, met uitzondering van de instroom onder 65- tot 75-jarigen. Vermoedelijk belet het fysiek zware werk relatief veel mensen om op hogere leeftijd in de bouw aan de slag te gaan. Het verschil met de leeftijdsopbouw van de hele economie is vooral de relatief lage vertegenwoordiging van jongeren van 15 tot 25 jaar in de bouw : 6 procent in 2016. Dat aandeel is in andere bedrijfstakken gemiddeld tweeënhalf keer zo groot.

4.1 Bouwnijverheid, leeftijdsopbouw werkzame beroepsbevolking

Bron: CBS, Enquête Beroepsbevolking

De instroom van jongeren in de bouw bleef dan ook achter bij andere bedrijfstakken. Zo was over 2015 en 2016 gemiddeld circa 45 procent van de nieuwkomers tussen 15 en 25 jaar oud in de hele economie; ruim twee keer zo veel als in de bouw (21 procent). De instroom van jongeren in de bouw is mede door dalende leerlingenaantallen beperkt. Logischerwijs is de gemiddelde leeftijd van nieuwkomers in de bouw met 33,6 jaar wel lager dan die van de herintreders en die van alle bouwvakkers in 2016 tezamen: beiden circa 43 jaar.

Productie wakkert vraag naar bouwvakkers aan

Ook aan de productiegroei is zichtbaar dat de bouw langzamerhand uit het dal klimt. Zo werden in 2017 ruim 62 duizend nieuwbouwwoningen opgeleverd, het hoogste aantal sinds 2009. In 2017 namen tevens zowel het volume van de toegevoegde waarde als de omzet voor het vierde jaar op rij toe. Inmiddels komt de productie van de bouw in de buurt van het niveau van 2008, vlak voor de crisis: de omzet ligt 3 procent daaronder, de toegevoegde waarde 4 procent. Sinds het dieptepunt in 2013 groeide het aantal oprichtingen van bedrijven met ruim een kwart het snelst in de bouw, terwijl het aantal faillissementen onder bouwbedrijven tussen 2013 en 2017 met ruim 70 procent het sterkst daalde van alle bedrijfstakken. Onder de oprichtingen zitten veel zzp'ers (zelfstandigen zonder personeel).

De bouw heeft dus duidelijk de weg omhoog gevonden. Het vertrouwen van de ondernemers in de bouw was begin 2018 voor het zesde kwartaal op rij het meest positief van alle bedrijfstakken. In 2013 was de bouw nog de meest somber gestemde bedrijfstak.

Kort na de crisis kon de snelle productiegroei nog worden opgevangen door productiviteitsgroei. De arbeidsproductiviteit, de productie per gewerkt uur, ligt inmiddels weer boven het niveau van voor de crisis, toen ook sprake was van hoogconjunctuur in de bouw. Meer productie met hetzelfde aantal of minder arbeidskrachten is echter niet tot in lengte van jaren mogelijk. De toegenomen vraag naar bouwproductie, zal dan ook vooral gerealiseerd moeten worden met extra arbeidskrachten.

Ruim 8 op de 10 bedrijven bestaat uit één persoon

Toename van het aandeel zelfstandigen ten koste van werknemers is niet alleen bij werkenden in de bouw zichtbaar, maar blijkt ook uit cijfers over bedrijven. Het aantal bedrijfjes met niet meer dan één werkzaam persoon groeide sinds 2008 gestaag. In het eerste kwartaal van 2018 ging het om 84 procent van alle bouwbedrijven. Tien jaar eerder gold dat voor 74 procent van de bedrijven.

Ondanks de werkgelegenheidskrimp sinds het begin van de crisis nam het aantal bouwbedrijven jaarlijks toe, vooral door groei van de zzp'ers. Het aandeel zzp'ers onder zelfstandigen in de bouw groeide van 72 procent in 2008 tot 82 procent in 2016. De overigen zijn zelfstandigen met personeel (zmp'ers). Het percentage zzp'ers ligt boven het gemiddelde van de hele economie en is vergelijkbaar met dat van de specialistische zakelijke dienstverlening en de ICT-sector. Tussen 2008 en 2016 groeide het aantal zzp'ers in de bouw met 46 procent harder dan gemiddeld in alle bedrijfstakken (24 procent), maar bleef achter bij genoemde bedrijfstakken en het onderwijs.

13 procent bouwvakkers heeft migratieachtergrond

Van alle mensen met bouwwerkzaamheden als belangrijkste inkomensbron, hadden er in 2016 ruim 354 duizend een Nederlandse nationaliteit, tegen ruim 56 duizend mensen

met een migratieachtergrond. In dat jaar was bijna 13 procent van de bouwvakkers van buitenlandse komaf, in 2008 was dat aandeel iets minder dan 11 procent, oftewel ruim 55 duizend werkenden. De afname van het aantal werkenden in de bouw geldt dus niet voor buitenlandse werknemers. Met name aan het eind van de crisis (2013–2014) is het aantal migranten in de bouw met enkele duizenden per jaar gezakt. Westerse migranten (bijvoorbeeld uit het Verenigd Koninkrijk, Polen en Turkije) maken ongeveer 60 procent van de migranten in de bouw uit.

Het aantal migranten in de bouw ligt zeer waarschijnlijk nog hoger dan die 56 duizend. Buitenlandse werknemers staan vaak niet in ingeschreven in de Basisregistratie Personen (BRP) in Nederland. In dat geval blijven deze personen buiten beschouwing in dit onderzoek. Mensen die minder dan vier maanden in Nederland werken, hoeven zich niet in te schrijven en staan dus ook niet geregistreerd. Het gaat dan bijvoorbeeld om seizoenwerkers die tijdelijk in Nederland in de bouw werkzaam zijn.

5. Tot besluit

De bouw is uit het dal geklommen. Productie, omzet en toegevoegde waarde vertonen sinds 2014 een stijgende lijn. Ook de werkgelegenheid neemt weer toe. Vanaf 2015 groeit het aantal personen met een baan in de bouw als hoofdkomen weer, na jarenlange krimp tijdens de crisis. De behoefte aan bouwvakkers is groot. Het aantal vacatures is in tien jaar niet zo hoog geweest als begin 2018. Van de sinds 2008 verdwenen bouwvakkers was 15 procent in of vóór 2016 teruggekeerd, met name vanuit een werkloosheidsuitkering.

Ook de samenstelling van de groep werkenden in de bouw verandert de laatste jaren geleidelijk. Zo groeit het aandeel arbeidskrachten met een technisch beroep tot 68 procent in 2016. Daarnaast is het aandeel uitzendkrachten in de bouw in tien jaar tijd ruim verdubbeld.

Krapte aan personeel is na enkele jaren van herstel kenmerkend geworden voor de bouw. De schaarste wordt mede veroorzaakt door het feit dat de instroom van jonge arbeidskrachten vanuit een studie de uitstroom door natuurlijk verloop de laatste jaren niet kon opvangen. Het aantal bouwvakkers is dan ook nog lang niet terug is op het niveau van voor de crisis. Ruim zes op de tien bouwvakkers die hun bedrijfstak na 2008 verlieten, en in de acht jaar daarna niet meer terugkwamen, zijn 'verloren gegaan' aan een andere bedrijfstak of een uitkering (exclusief pensioen). Van deze bijna 200 duizend verdwenen bouwvakkers sinds 2008, die niet waren teruggekeerd in 2016, zou 79 procent dat alsnog kunnen doen. De rest ging met pensioen of is overleden.

Een deel van verdwenen bouwvakkers kwam terecht in de uitzendbranche. Het is goed mogelijk dat deze groep deels weer in de bouw terecht is gekomen als uitzendkracht. Het CBS heeft echter geen stroomcijfers over uitzendkrachten die aan het werk zijn in de bouw.

Naast krapte op de arbeidsmarkt is flexibilisering een belangrijke trend in de bouw. Deze ontwikkeling – reeds aan het begin van de eeuw ingezet – heeft inmiddels een enorme omvang bereikt. In 2016 was ruim de helft van de arbeidskrachten in de bouw een werknemer met een tijdelijk dienstverband of een zelfstandige. In 2008 was een kwart van de werkenden in de bouw zelfstandige. In 2016 was dat aandeel gestegen tot 35 procent. Het aantal vaste werknemers is recentelijk wel licht gestegen.

Begrippen

Werkzame personen

Personen die een baan hebben bij een in Nederland gevestigd bedrijf of instelling, of bij een particulier huishouden in Nederland.

Overig zonder inkomen

Personen die geen enkele van de inkomensbronnen loon, winst, uitkeringen (werkloosheid, bijstand, overige sociale voorzieningen, ziekte/arbeidsongeschiktheid, pensioen) in de verslagperiode hebben en niet als “nog niet schoolgaand/scholier/student zonder inkomen” zijn getypeerd. Daarnaast betreft het personen waarvan geen gegevens beschikbaar zijn (bijvoorbeeld personen die in Nederland wonen en direct vanuit het buitenland worden betaald).

Technische achtergrond

Personen die een studie in de richting techniek en technische dienstverlening of architectuur en bouwkunde hebben gevolgd (volgens onderwijsindeling ISCED-F 2013).

Daarbinnen hebben personen met een bouwtechnische opleiding een studie in de richting architectuur en stedenbouwkunde of bouwkunde en civiele techniek gevolgd (volgens onderwijsindeling ISCED-F 2013).

Uitzendkrachten

Werkenden met als voornaamste werkring arbeidsbemiddeling, uitzendbureaus, uitleenbureaus, banenpools (werkgelegheidsprojecten) of payrolling (personeelsbeheer).

Technisch beroep

Werkenden in de bouw behorend tot beroepsgroep (volgens de beroepenindeling ROA CBS 2014 (BRC 2014)):

071-Ingenieurs en onderzoekers wis-, natuur- en technische wetenschappen

072-Vakspecialisten natuur en techniek

073-Bouwarbeiders

074-Metaalarbeiders, machinemonteurs

075-Voedselverwerkende beroepen en overige ambachten

076-Elektriciens en electronicamonteurs

077-Productiemachinebedieners en assemblagemedewerkers

078-Hulpkrachten bouw en industrie

Zelfstandigen

Personen die arbeid verrichten voor eigen rekening of risico in een eigen bedrijf of praktijk, of in het bedrijf of de praktijk van een gezinslid, of in een zelfstandig uitgeoefend beroep. Meewerkende gezinsleden worden tot zelfstandigen gerekend tenzij zij een arbeidsovereenkomst zijn aangegaan. Ook directeuren-grotaandeelhouders (dga's) worden tot de zelfstandigen gerekend.

Werknemers

Personen die op grond van een arbeidsovereenkomst betaald werk verrichten voor een economische eenheid (een bedrijf, instelling of particulier huishouden) en waarvan de betaling (in geld en/of in natura) als beloning van werknemers wordt geregistreerd.

Links

Maatwerktabel

Werkenden in de bouw:

<https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2018/34/werkenden-in-de-bouw>

Gebruikte bronnen

StatLine:

Werkzame personen uit de Arbeidsrekeningen, 2008–2017:

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/84166NED/table?dl=FFC1>

Beroepen van de werkzame beroepsbevolking, 2013-2017:

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/82808NED/table?dl=FFC4>

Werkzame beroepsbevolking naar bedrijfstak, 2008 en 2016:

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/82807NED/table?dl=DD00>

Aantal uitzendkrachten per bedrijfstak van de werkzame beroepsbevolking, 2005–2016:

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/82807NED/table?dl=C510>

Omzetontwikkeling van de bedrijfstak bouwnijverheid:

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83837NED/table?dl=DA30>

Toegevoegde waarde in basisprijzen van de bedrijfstak bouwnijverheid:

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83863NED/table?dl=DA32>

Groeirekeningen; nationale rekeningen:

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83193NED/table?ts=1528971509957>

Banen en lonen van werknemers:

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83451NED/table?dl=FFB0>

Bedrijven naar bedrijfstak:

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/81589NED/table?dl=DB81>

Aantal oprichtingen en bedrijfsgrootte naar bedrijfstak:

<https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83148NED/table?dl=F0FD>

Spanningsmeter arbeidsmarkt:

<https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisatie/2017/07/spanningsmeter-arbeidsmarkt>

Publicaties CBS

<https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2018/18/de-arbeidsmarkt-in-cijfers-2017>
<https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2016/22/het-lot-van-de-verdwenen-bouwwerkers>;
<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/22/bijna-200-duizend-werkenden-weg-uit-de-bouw>;
<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/33/aantal-vacatures-bereikt-recordhoogte>;
<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/21/omzet-bouw-wederom-toegenomen>;
<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/33/bbp-groeit-met-0-7-procent-in-tweede-kwartaal-2018>;
<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/08/meer-omzet-en-werkgelegenheid-in-bouwsector-in-2017>;
<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2017/47/omzetgroei-bouw-kleiner-tekort-aan-personeel-groter>;
<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/20/vast-werk-groeit-sterker-dan-flexwerk>;
<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/04/hogste-aantal-nieuwbouwwoningen-in-acht-jaar>;
<https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2018/08/kwartaalmonitor-bouw-vierde-kwartaal>;
<https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2018/18/poolse-werknemers-in-nederland>

Toelichting gebruikte bronnen

In de analyse die gedaan is voor het artikel 'Keert de verdwenen bouwvakker terug?' worden arbeidsmarktgegevens gebruikt uit verschillende bronnen en statistieken. Alle cijfers over werkgelegenheid in dit artikel gaan over werknemers en zelfstandigen. Deze toelichting geeft kort per gebruikte statistiek weer welke cijfers waarvoor gebruikt zijn.

Inkomensgegevens

Cijfers over de instroom en uitstroom van personen uit de bouwsector zijn gebaseerd op de brongegevens voor de inkomensstatistieken in combinatie met cijfers uit het Stelsel van Sociaal Statistische Bestanden (SSB). Met deze brongegevens zijn personen afgeleid die als voornaamste inkomensbron een baan als zelfstandige of als werknemer in de bouw hadden. Uitkomsten in de huidige analyse wijken af van het eerder verschenen artikel 'Het lot van de verdwenen bouwvakkers' door het gebruik van definitieve gereviseerde cijfers, in plaats van de voorlopige cijfers.

Uit deze bron zijn ook kenmerken van personen werkzaam in de bouw afgeleid: sociaal economische positie en migratieachtergrond. Om te kunnen bepalen of werknemers een vast of tijdelijk contract hebben en of ze al dan niet werkzaam zijn als uitzendkracht in de bouw wordt gebruik gemaakt van de variabelen contractsoort en soort baan uit de polis administratie (UWV).

Daarnaast is gebruikgemaakt van specifieke databestanden over zelfstandigen om het onderscheid te kunnen maken tussen zelfstandigen met en zonder personeel. In de maatwerktabel 'Werkenden in de bouw' staan deze cijfers nader toegelicht.

Arbeidsrekeningen

Cijfers over banen (tot en met 2017) komen uit de statistieken van Arbeidsrekeningen.

Enquête Beroepsbevolking

Cijfers over beroepen van de werkzame beroepsbevolking in de bouw, uitzendkrachten en instroom in de bouw naar leeftijd komen uit de Enquête Beroepsbevolking.

Publicaties overig

EIB, 2017, Trends op de bouwarbeidsmarkt 2017–2022:

[https://www.eib.nl/publicaties/arbeidsmarkt/verwachtingen-bouwproductie-en-werkgelegenheid-2018/;](https://www.eib.nl/publicaties/arbeidsmarkt/verwachtingen-bouwproductie-en-werkgelegenheid-2018/)

EIB, Verwachtingen bouwproductie 2016:

https://www.eib.nl/pdf/verwachtingen_bouwproductie_2016.pdf

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2017-2018	2017 tot en met 2018
2017/2018	Het gemiddelde over de jaren 2017 tot en met 2018
2017/'18	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2017 en eindigend in 2018
2015/'16-2017/'18	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2015/'16 tot en met 2017/'18

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress

Centraal Bureau voor de Statistiek

Ontwerp

Edenspiekermann

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2018.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.